

Iz naše dnevne kulture

Pravica kladiva

»Kakor bo to storil ob mojem polnem ravnodušju gosp. Koblar v prihodnjem Domu in svetu.« (VL. Levstik v »Jutru« 1. decembra 1926.)

Če je že dolžnost, baviti se tudi z vsako grdo knjigo, se temu včasih upre okus, zlasti pri delih, ki nimajo umetniške osnove in za njih sodbo ne smejo veljati umetniški kriteriji. Oblikovni nagib v Levstikovi knjigi je politično sovraštvo, ki se svoje etične golote ne le ne sramuje, ampak išče še priznanja. Pač bi ne bilo preveč težko, ocenjevati »Pravico kladiva« samo s formalno umetniške strani, kakor si misli g. Levstik: bilo bi pa gotovo brezplodno in odveč. Mehanizem je njegovo delo, imaš ga vsega na prvi mah in že prva stran pove, komu služi. Kdor bi ta mehanizem hotel še posebej imenovati, bi moral ponavljati ime, ki so ga že drugi povedali. In če bi se res kdo ozrl na šibko plat povesti, »ki je bila porojena ob tako neugodnih okoliščinah, v sponah roka in določenega obsega« (umetniški vidiki!), bi avtorja nikakor »zavratno« ne »primerjal s Tolstom, Dostojevskim, Flaubertom in Balzacom po eni, s Podgoričanom, Jakličem in še kom drugim po drugi strani«, ampak bi ga moral postaviti edino le v razvoj VL. Levstika samega. Tedaj bi bil zaključek ta, da nam res mora biti bolj žal za človeka kot za umetnika.

F. K.

Kam pelje pot? »Vlad. Levstik je gotovo eden najmarkantnejših sodobnih slovenskih pisateljev, kakor je pokazal s svojimi dosedanjimi deli, posebno pa z Gadjim gnezdom. S knjigo Pravica kladiva je stopil zopet s krepkim korakom naprej, po svoji jasno načrtani poti...« (Učiteljski tovariš, 2. decembra 1926.)

Prešeren

Namesto našega odgovora navajamo odstavek iz pisma, ki ga je pisal sotrudnik uredništvu: »Ilustrirani Slovenec« je lani za Prešernov god objavil karikaturu »Naši Prešerno-slovci« z napisom, kakor da Puntar in Žigon trdita, da je umetnost »zamotana matematika«. Naj so tudi meje karikaturi široke, resnica veže tudi njo. Kdor riše in piše kaj takega, pozna Žigonovo življenjsko delo le od zunaj in nima pravice do javne sodbe. Kdor se je potrudil in s primerno vestnostjo predelal sicer oblikovno nedognano, a vsebinsko sila bogato Prešernovo čitanko, mora priznati brez pridržka, da je v njegovem delu stopil duhovni obraz Prešernov pred nas z doslej nesluteno globino in lepoto, ki jo bo komaj mogoče stopnjevati. O umetnosti kot zamotani matematiki sploh ni bilo nikdar govora. Če pa je poiskal kompozicijske like pesnitev, jih ni iskal radi njih samih, ampak zaradi poglobitve v formalno in idejno stran umetnine; samo taka podrobna analiza mu je mogla ustvariti tako globoko pojmovanje Prešernove umetnosti. Za duhovni obraz je pesem najvažnejši dokument, ki je ne more nadomestiti niti najpodrobnejše poznanje vnanjega življenja. Bog ve, če Preše-

ren pod to podobo ne bi zapisal kake duhomašne o kopitarju...«

Dr. Fr. Kidrič je zaključil svojo razpravo »Prešernove odklonjene prošnje za advokaturu« takole: »Problem, ki se je razgrnil pred mogotci nad slovenskim teritorijem s Prešernovim iskanjem življenjske pozicije, se je reševal in rešil tako, da ostane za večne čase opomin, kako se taki problemi v kulturni državi ne smejo reševati.«

Fran Erjavec (ml.), ki nosi formalno in moralno odgovornost za objavo Slovenčeve karikature o prešernoslovcih, je napisal v zadnji Socialni misli lekcijo »Naša literarna kritika«. Samozavestni, superiorni ton: inferiorna, onemogla kritika, amuzičnost, doktrinarstvo, nepoznanje temeljnih dolžnosti ter nalog kritike, nesposobnost itd. — ta ton mu mora kritika odpustiti, kajti pravi: »V strokovno stran naše kritike se za enkrat ne bom spuščal« in se je treba bati, kaj še bo! Toda povedati moramo mi, da način takega zmerjanja ni odkrit, ker g. Erjavec pre-rad imenuje Ljubljanski Zvon, misli pa zraven tudi Dom in svet, posebno zamolči, da se je razburil samo radi svojih Starejših pesnic in pisateljic, ki jih Dom in svet sicer ni ugodno, pač pa strokovno ocenil.

Karikaturist

(Po Župančiču)

Kje so jadra, kje cekinov polno?

Vse je šlo — zdaj segam v samo govno!

Prejeli smo v oceno:

Marija Grošljeva: Šale za male. Ilustrirano; verzi. Ljubljana, Tiskovna zadruga, 1926.

Dr. Fr. Grivec: Slovanska apostola sv. Ciril in Metod. Ljubljana, Apostolstvo sv. Cirila in Metoda, 1927. Cena 20 Din.

Božidar Širola: Missa Poetica. Mješoviti zbor. Stih dr. Ivana Šarića. Zagreb, 1926.

Ivan Nevistić: Lirika na bespuću. Impresije o srpsko-hrvatskoj modernoj lirici. (Vsebina: Lirika u vremenu. — Naša starija lirika. — Tipovi nove lirike. — Duh današnje lirike.) »Vijenac«, Zagreb, 1927.

Ivan Cankar: Zbrani spisi, 4. zvezek. (Knjiga za lahkomišelnje ljudi. — Tujci.) Uvod in pripombe napisal Izidor Cankar.

Josip Korban: Iz mojih temnih dni. Učiteljska tiskarna v Ljubljani, 1926.

R. F. Magjer: Izabrane pjesme in novele izidejo v komisijski založbi St. Kugli v Zagrebu povodom petindvajsetletnice znanega književnika iz Osijeka.

G. Boccaccio: Dekameron. Prevel dr. A. Budal, III. knj. Tiskovne zadruge v Ljubljani, 1926. Knjigo završuje studija prevajalca o Boccacciu.

Dr. Josip Sernec: Spomini. Izdal dr. Ivan Prijatelj. Tiskovna zadruga v Ljubljani.